

Alle jongeren in beeld?!

Drentse basismonitor 2007

4-23 jaar

Alle jongeren in beeld?!

Drentse basismonitor 2007

4-23 jaar

januari 2008

Colofon

Titel: Alle jongeren in beeld?! Drentse basismonitor 2007.
Datum: januari 2008
Opdrachtgever: Provincie Drenthe, Vereniging Drentse Gemeenten
Auteur: drs. M. Dijkhuizen, Timpaan Onderwijs Advies & Consultancy

Adressen: Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling Groningen
Postbus 2266
9704 CG Groningen
www.cmogroningen.nl

Timpaan Onderwijs Advies & Consultancy
Postbus 462
7800 AL Emmen
www.timpaanonderwijs.nl

© Copyright 2008, Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling Groningen & Timpaan Onderwijs Advies & Consultancy

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling Groningen en Timpaan Onderwijs Advies & Consultancy.

Voor zover het maken van kopieën is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912j^o het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1995, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze opgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich te wenden tot het Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling Groningen en Timpaan Onderwijs Advies & Consultancy.

Voorwoord

Voor u ligt de tweede rapportage van de **Drentse Onderwijsmonitor**. Er is veel werk verzet om deze tweede rapportage te realiseren. Net als vorig jaar hebben elf van de twaalf Drentse gemeenten vanuit de leerplichtadministratie de gegevens aangeleverd die zijn verwerkt door Timpaan Onderwijs Advies & Consultancy in samenwerking met het Onderzoeksbureau CMO Groningen. De inzet van alle betrokkenen is onontbeerlijk om van de Drentse Onderwijsmonitor een succes te maken. Drente is één van de voorlopers in Nederland en dat is iets waar we met elkaar trots op kunnen zijn.

Deze rapportage betreft voor de tweede keer het primair onderwijs en de expertisecentra primair onderwijs en voor het eerst het voortgezet onderwijs. In enkele gevallen heeft het lang geduurd voor de benodigde gegevens werden aangeleverd en het is derhalve een prestatie van formaat die is geleverd door de rapporteurs.

Voor volgend jaar verwachten we een uitbreiding met de module **voor- en vroegschoolse educatie** en het opnemen van de **taal/leesprestaties** van de leerlingen in het primair onderwijs. De waarde van de onderwijsmonitor groeit met de uitbreiding van de indicatoren. Het wordt steeds beter mogelijk om ontwikkelingen te zien en daar het beleid op af te stemmen.

In overleg met de betrokken instanties, De Vereniging van Drentse Gemeenten, de Drentse gemeenten, de provincie Drenthe en de schoolbesturen, zal jaarlijks worden bekeken welke indicatoren moeten worden opgenomen in de monitor om op alle niveaus daarvan te kunnen profiteren.

Inmiddels is bekend dat op 6 maart 2008 de eerste fase van de **Jeugdmonitor Drenthe** plaatsvindt. De gegevens van de onderwijsmonitor zullen deel gaan uitmaken van de jeugdmonitor. Hierdoor wordt het mogelijk om gegevens te koppelen en daardoor een nog beter zicht te krijgen op de ontwikkeling van de jeugd in Drenthe.

De betrokkenheid van de meeste schoolbesturen in Drenthe is een goede stap voorwaarts. De schoolbesturen en de onder hun bevoegd gezag vallende scholen kunnen met de gegevens van de onderwijsmonitor gericht werken aan kwaliteitsverbetering op de scholen. De inleiding van de heer Berend Redder op de studiemiddag op 21 november 2007 in Beilen is wat dat betreft een stimulans voor iedereen. "Het kan altijd beter".

Alle betrokkenen verdienen waardering en dank voor het tot stand komen van deze tweede rapportage van de Drentse Onderwijsmonitor. We gaan door op de ingeslagen weg en werken met elkaar aan de verbetering van de onderwijsloopbanen van de Drentse kinderen en jongeren. We willen trots kunnen zijn op wat Drenthe gebeurt.

Peter Snijders

Voorzitter Regiegroep Drentse Onderwijsmonitor

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
2.	Het primair onderwijs en speciaal onderwijs	7
2.1	Aantal leerlingen basisonderwijs	7
2.2	Achtergrondkenmerken leerlingen basisonderwijs	7
2.3	Leeftijden in basisonderwijs	11
2.4	Overgang voortgezet onderwijs	12
2.5	Deelname speciaal basisonderwijs	13
2.6	Deelname speciaal onderwijs	13
2.7	Prognose voorzieningen primair onderwijs en speciaal onderwijs	14
3.	Het voortgezet (speciaal) onderwijs	15
3.1	Aantal jongeren voortgezet onderwijs	15
3.2	Achtergrondkenmerken vo-leerlingen	15
3.3	Onderwijsloopbaan vo – onderwijssoort derde leerjaar	17
3.4	Onderwijsloopbaan vo – vertragingen	18
3.5	Onderwijsloopbaan vo – opstroom en afstroom	19
3.6	Onderwijsloopbaan vo – slaagresultaten	19
3.7	Deelname vso	19
4.	Na het voortgezet onderwijs	21
4.1	Jongeren in middelbaar beroepsonderwijs	21
4.2	Achtergrondkenmerken mbo-studenten	21
4.3	Jongeren in educatie	22
5.	Op weg naar een sluitende leerlingenadministratie?	23
5.1	Aantal jongeren tot 23 jaar in Drenthe	23
5.2	Jongeren niet op een opleiding ingeschreven	25
6.	Samenvatting	27
6.1	Primair onderwijs en speciaal onderwijs	27
6.2	Voortgezet (speciaal) onderwijs	27
6.3	Na het voortgezet onderwijs	28
6.4	Naar een sluitende leerlingenadministratie?	28
7.	Aanbevelingen	29
7.1	Kwaliteit gegevensverzameling	29
7.2	Herhaalde meting	30
7.3	Aanbevelingen per hoofdstuk	30
	Nawoord	33
	Bijlagen	

1. Inleiding

Dit is de tweede Drentse basismonitor Onderwijs. Hierin zijn de onderwijsgegevens van ruim 102.400 jongeren bijeen gebracht, met als belangrijkste doel het in beeld brengen van de onderwijsposities van Drentse jongeren. Daarmee kan ook worden vastgesteld of de jongeren een voldoende opleidingsniveau hebben om kansen te hebben op de arbeidsmarkt.

De Drentse onderwijsmonitor heeft zich in het verleden vooral geconcentreerd op het scheppen van de voorwaarden voor het kunnen registreren van gegevens. Vanaf 2006 worden daadwerkelijk kengetallen ontwikkeld voor lokaal onderwijsbeleid, vooral voor het onderwijsachterstandenbeleid.

Een toekomstige ontwikkeling is het uitbreiden van de leeftijdsgroepen waarover gegevens verzameld worden. Door het bijhouden van relevante gegevens, waaronder inschrijfgegevens van alle 0 tot 23 jarigen, komen kengetallen beschikbaar over de voorschoolse periode en de bovenleerplichtige periode. Hiermee ontstaat een beeld van de deelname aan voorschoolse voorzieningen en de startkwalificaties voor de arbeidsmarkt. In hoofdstuk 5 van dit rapport wordt hierop ingegaan, over in een en ander besproken. Daarnaast zullen ook meer gegevens van de jongeren verzameld worden, zoals prestatiegegevens. Zo geeft het monitoren van taalprestaties in het basisonderwijs informatie om het provinciaal en lokaal onderwijsbeleid en het kwaliteitsbeleid van schoolbesturen te sturen. Voor schoolbesturen geldt, dat deze ontwikkeling goed past in de verantwoordelijkheid die zij krijgen in het nieuwe inspectietoezicht.

Een belangrijk aandachtspunt is de verbetering van de gegevensuitwisseling tussen scholen/instellingen en de gemeenten. Het gaat hierbij in de eerste plaats om de uniformering van gegevens, zodat deze goed vergelijkbaar en uit te wisselen zijn. Daarnaast gaat het om het vergemakkelijken van het uitwisselen van gegevens via internet, zodat de betrokkenen minder tijd kwijt zijn en de betrouwbaarheid van de registratie wordt vergroot. CMO Groningen en Timpaan Onderwijs advies & consultancy brengen een adviesrapport uit over de verschillende opties. Een verbeterde gegevensuitwisseling zorgt vervolgens ook weer voor een completere en meer informatierijke gegevensverzameling voor de monitor.

Leeswijzer

Deze monitor laat basisgegevens zien over de onderwijsloopbaan van jongeren van 4 tot 23 jaar, waarbij de nadruk ligt op het primair en het voortgezet onderwijs. De gegevens zijn afkomstig uit de leerlingenadministraties van elf Drentse gemeenten. Tynaarlo ontbreekt, omdat deze gemeente in 2007 niet deelneemt aan de monitor. Voor het voortgezet en het middelbaar onderwijs en educatie zijn de gegevens van tien gemeenten beschikbaar. De gemeente Noordenveld heeft alleen gegevens van het primair onderwijs kunnen aanleveren.

Waar mogelijk worden gegevens vergeleken met gegevens van de vorige (nul)meting uit 2006 en landelijke gegevens. In de kantlijn staat op bepaalde momenten een overzicht van de belangrijkste kengetallen. Deze kengetallen zijn van belang voor toekomstige metingen.

In deze rapportage worden achtereenvolgend de verschillende onderwijstypen besproken. In hoofdstuk 2 staat het primair onderwijs en het speciaal onderwijs centraal, gevolgd door het voortgezet onderwijs in hoofdstuk 3. Hoofdstuk 4 gaat over jongeren binnen het middelbaar beroepsonderwijs/educatie. In hoofdstuk 5 wordt beschreven in hoeverre de groep 4 tot 23 jarigen momenteel in beeld is vanuit de leerlingenadministraties. In hoofdstuk 6 en 7 worden de belangrijkste gegevens samengevat en worden alle aanbevelingen bijeengebracht.

2. Het primair onderwijs en speciaal onderwijs

2.1 Aantal leerlingen basisonderwijs

Kengetal
buiten gemeente
op basisschool

2007: 4%

Uit de leerlingenadministratie van de 11 deelnemende Drentse gemeenten blijkt, dat 46.186 kinderen basisonderwijs volgen. Hiervan gaat het grootste deel naar een school binnen de eigen gemeente (96%). De overige 4% van de leerlingen volgt onderwijs buiten de woongemeente (waarvan 2% buiten de provincie).

In onderstaande tabel is per gemeente weergegeven welk deel van de basisschoolleerlingen buiten de eigen woongemeente een basisschool bezoekt. Er zijn grote onderlinge verschillen, die voor een deel verklaarbaar zijn door de mate van verstedelijking. Kinderen uit Assen, Hoogeveen, Meppel en Emmen gaan voor het grootste deel binnen de eigen woongemeente naar school. Vooral kinderen uit Noordenveld, Midden-Drenthe, Aa en Hunze, Borger-Odoorn en De Wolden gaan vaker buiten de eigen woongemeente naar school.

Tabel 1 Basisschoolleerlingen naar school buiten woongemeente in %

gemeente	percentage
Aa en Hunze	6,6%
Assen	0,8%
Borger-Odoorn	6,6%
Coevorden	4,5%
De Wolden	6,3%
Emmen	0,0%
Hoogeveen	0,4%
Meppel	1,4%
Midden-Drenthe	6,5%
Noordenveld	11,4%
Westerveld	6,6%

Bron: GLA gemeenten Drenthe 2007

2.2 Achtergrondkenmerken leerlingen basisonderwijs

Geslacht

De verhouding tussen het aantal jongens en meisjes op de basisschool in Drenthe is gelijk (50% jongens en 50% meisjes). Landelijk zijn deze percentages ook ongeveer gelijk (CBS, 2007).

Doelgroep leerlingen

Leerlingen uit het basisonderwijs die tot een doelgroep van het onderwijsachterstandenbeleid (OAB) worden gerekend krijgen een gewichtsfactor. Scholen krijgen op basis van het gewicht van de totale leerlingenpopulatie formatie toegekend.

Kengetal
Gewogen leerlingen

2007: 13%

2006: 12%

De huidige gewichtenregeling zal in fasen worden vervangen door een nieuwe gewichtenregeling (zie kader). Ieder jaar worden twee jaargroepen toegevoegd aan de nieuwe gewichtenregeling, totdat in 2009 de invoering is afgerond. In het najaar van 2006 zijn de kinderen van groep 1 en 2 voor het eerst geteld volgens de nieuwe gewichtenregeling. De bestaande en de nieuwe regeling kennen de volgende categorieën:

Bestaande regeling

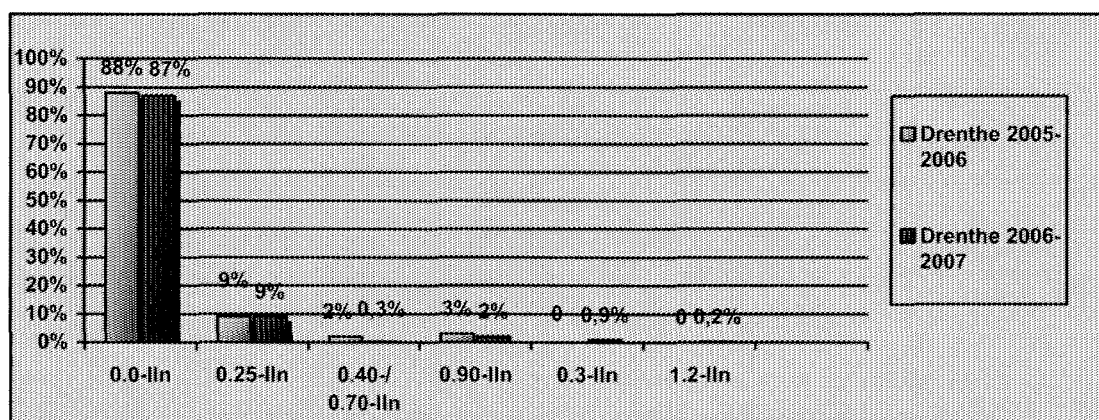
- 0.25 autochtone leerlingen van wie beide ouders laag opgeleid zijn;
- 0.4 leerlingen die verblijven in een internaat of pleeggezin, omdat één of twee ouders het schipperbedrijf beoefent of heeft uitgeoefend;
- 0.7 leerlingen van wie de ouders werkzaam zijn in het circus- of kermisbedrijf, of leerlingen van wie één van beide ouders in een woonwagen woont/woonde;
- 0.9 leerlingen met een niet-Nederlandse culturele achtergrond die ook voldoen aan één van de volgende voorwaarden: minimaal één van de ouders heeft een schoolopleiding genoten tot het niveau van eindexamen vbo óf de meest de meest verdienende ouder oefent een beroep uit in loondienst (lichamelijke arbeid of handarbeid), of heeft geen inkomsten uit tegenwoordige arbeid.

Nieuwe gewichten sinds augustus 2006 (zie ook bijlage):

- 0.3 leerlingen van wie beide ouders of de ouder die belast is met de dagelijkse verzorging een opleiding uit categorie 2 heeft gehad;
- 1.2 leerlingen van wie één van de ouders een opleiding heeft gevolgd uit categorie 1 en de andere ouder een opleiding uit categorie 1 óf 2.

In figuur 1 staat de verdeling van leerlingen naar doelgroepen in 2007 en 2006. Het gaat om de gegevens van 40.006 basisschoolleerlingen waarvan het gewicht is geregistreerd (ongeveer 86% van het totaal aantal geregistreerde basisschoolleerlingen). Van de overige leerlingen zijn geen gegevens bekend (o.a. van de leerlingen uit de gemeente Westerveld)

Figuur 1 Doelgroepen onderwijsachterstandenbeleid Drenthe 2007 en 2006 in %

Bron: GLA gemeenten Drenthe 2007 en 2006

Het percentage ongewogen basisschoolleerlingen is dit monitorjaar (2007) iets lager dan in het vorige monitorjaar (87% in 2007 en 88% in 2008). Van de totale groep leerlingen heeft 1,1% een nieuw gewicht 0.3 of 1.2. Tegelijkertijd is een daling te zien bij het percentage 0.9-leerlingen. Er kan een samenhang zijn tussen de stijging van het aantal 0.3 en 1.2 leerlingen en de afname van het aantal 0.9 leerlingen als gevolg van de wijziging in de gewichtenregeling. Op de totale leerlingenpopulatie blijkt dat het percentage gewogen leerlingen in Drenthe lager is dan in Nederland (respectievelijk 13% versus 18%) (bron: CFI 2006). In de Nederlandse populatie is het percentage 0.9-leerlingen en 1.2-leerlingen hoger dan in Drenthe. Het percentage Drentse 0.25-leerlingen ligt juist weer hoger dan landelijk.

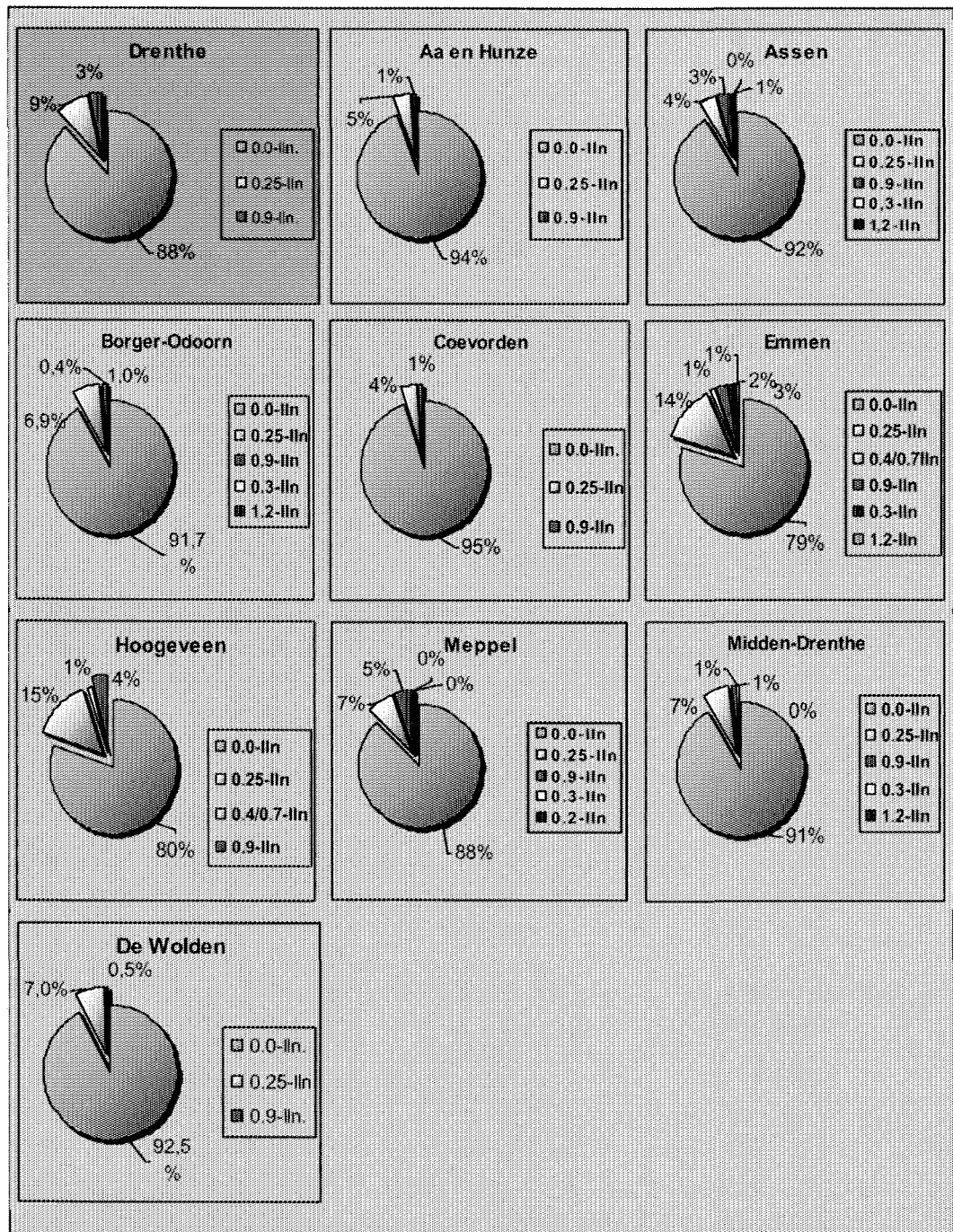
De cijfers van het Cfi laten een iets lager percentage ongewogen leerlingen zien dan in de monitor (verschil 3%). Dit wordt voor een deel veroorzaakt doordat in een aantal gemeenten de nieuwe gewichtenregeling nog niet of nog niet op de juiste wijze wordt geregistreerd. Daarbij gaat het Cfi uit van de schoolgemeente (de leerlingen op een school in Drenthe, dus ook de als zij buiten de provincie wonen) terwijl de monitor uitgaat van de woongemeente (dus de leerlingen wonende in de Drentse gemeenten).

Doelgroepen per gemeente

Figuur 2 geeft de verdeling van de leerlinggewichten per Drentse gemeente. Van de gemeente Westerveld en de gemeente Noordenveld ontbreken de figuren, omdat er onvoldoende gegevens bekend zijn. De nieuwe gewichten (0.3 en 1.2) zijn niet geregistreerd bij de gemeenten Aa en Hunze, Coevorden, Hoogeveen en De Wolden. De gegevens over 0.4-leerlingen en 0.7-leerlingen staan alleen in de grafiek als het percentage van deze leerlingen ten opzichte van het totaal 1% of hoger is.

Uit de grafieken blijkt, dat het percentage doelgroepleerlingen duidelijk verschilt tussen de gemeenten. In Emmen en Hoogeveen ligt het percentage doelgroepleerlingen rond de 20%. Dit was ook het geval in 2006. In Coevorden is het percentage doelgroepleerlingen net als vorig jaar het laagst (4%). Het percentage 0.25-leerlingen ligt in Emmen en Hoogeveen hoger (respectievelijk 14% en 15%) dan gemiddeld in Drenthe (9%). Het percentage 0.9-leerlingen is in Assen, Hoogeveen en Meppel (respectievelijk 3%, 4% en 5%) gelijk aan of iets boven het provinciale gemiddelde van 3%.

Figuur 2 Doelgroepleerlingen in het basisonderwijs Drentse gemeenten in % 2007

Bron: GLA gemeenten Drenthe 2007

Kengetal
niet-Nederlandse
etniciteit

2007: 12 %

Etnische achtergrond

De etnische achtergrond van de leerlingen wordt vastgesteld op basis van de geboortelanden van de leerling en van de beide ouders van de leerling (zie bijlage).

Van ongeveer een vijfde deel van de leerlingen in het basisonderwijs is de etnische achtergrond niet te achterhalen, omdat gegevens over het geboorteland van de leerling of zijn ouder(s) ontbreken. Van de leerlingen van wie de etnische achtergrond wel bekend is, heeft 88% een Nederlandse achtergrond en is ongeveer 3% afkomstig uit een ander westers land. De overige leerlingen (9%) komen uit niet-westerse landen en vormen de potentiële doelgroep van het minderhedenbeleid.

Tabel 2 laat zien dat van de Drentse basisschoolleerlingen met een Nederlandse achtergrond 18% tot de doelgroepleerlingen van het onderwijsachterstandenbeleid hoort. Bij de niet-Nederlandse kinderen met een westerse achtergrond is dit 15% en bij de kinderen met een niet-westerse achtergrond is dit 41% (zie ook de bijlage).

Tabel 2 Etniciteit basisonderwijsleerlingen naar gewicht 2007 in %

Etniciteit	% gewogen leerlingen
Nederlands	18%
westerse landen	15%
niet-westerse landen	41%
totaal (inclusief onbekend)	17%

Bron: GLA gemeenten Drenthe 2007

2.3 Leeftijden in basisonderwijs

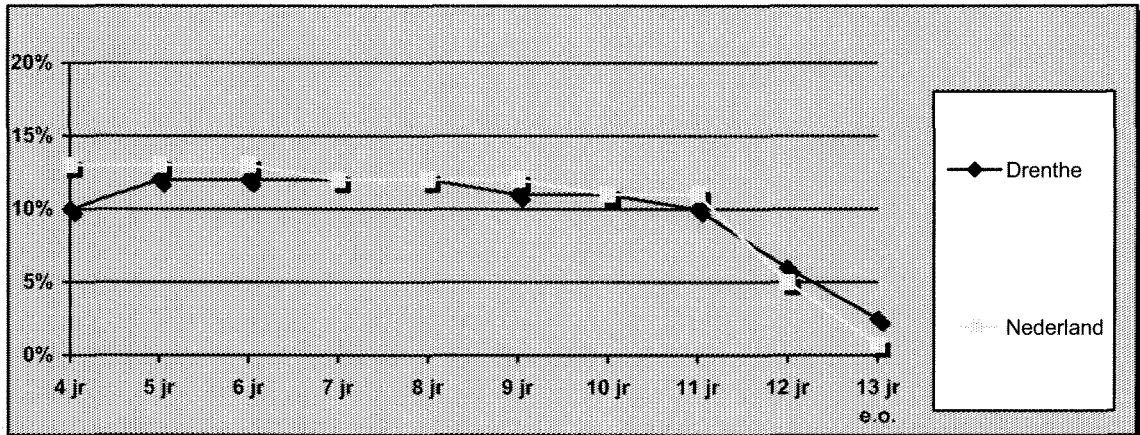
Kengetal
13 jaar e.o. op
bo in %

2007: 3%

In deze paragraaf worden de basisschoolleerlingen uit Drenthe vergeleken met de landelijke populatie op leeftijd. Het percentage 13- en 14-jarigen in het basisonderwijs is een goede indicator voor onderwijsachterstanden. Leerlingen kunnen door een leeftijdsachterstand problemen krijgen in hun onderwijsloopbaan. Leeftijdsverschillen tussen leerlingen in het basisonderwijs kunnen worden veroorzaakt door dubblures of late instroom. Maar ook administratieve achterstanden bij gemeenten spelen een rol.

In figuur 3 worden de Drentse leerlingen en alle Nederlandse leerlingen weergegeven per leeftijd.

Figuur 3 Leeftijden in het basisonderwijs Drenthe en Nederland 2006-2007 in %

Bronnen: GLA gemeenten Drenthe 2007, CBS, 2007

Het percentage vierjarigen dat basisonderwijs volgt, is in Drenthe lager dan het landelijke percentage (10% versus 13%). Het percentage twaalfjarigen is in Drenthe iets hoger dan in Nederland (6% versus 5%). Waarschijnlijk speelt de administratieve achterstand bij de Drentse gemeenten bij de overschrijving van leerlingen van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs ook een rol. In Drenthe zijn in het schooljaar 2006-2007 3% dertien- en veertienjarigen in het basisonderwijs geregistreerd tegenover bijna 1% landelijk.

2.4 Overgang voortgezet onderwijs

Adviezen voortgezet onderwijs

In Drenthe zijn de adviezen voor het voortgezet onderwijs die in groep 8 van de basisschool gegeven worden niet in de administratie opgenomen. Door vo-adviezen wel op te nemen in de administratie wordt het onder andere mogelijk om in de basismonitor een analyse van de invloed van achtergrondfactoren als geslacht, etniciteit of leerlinggewicht op het vo-advies te maken. Vervolgens kan worden gekeken of het advies overeenkomt met de werkelijke opleiding door op een later tijdstip het vo-advies te vergelijken met het gevolgde opleidingstype in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs.

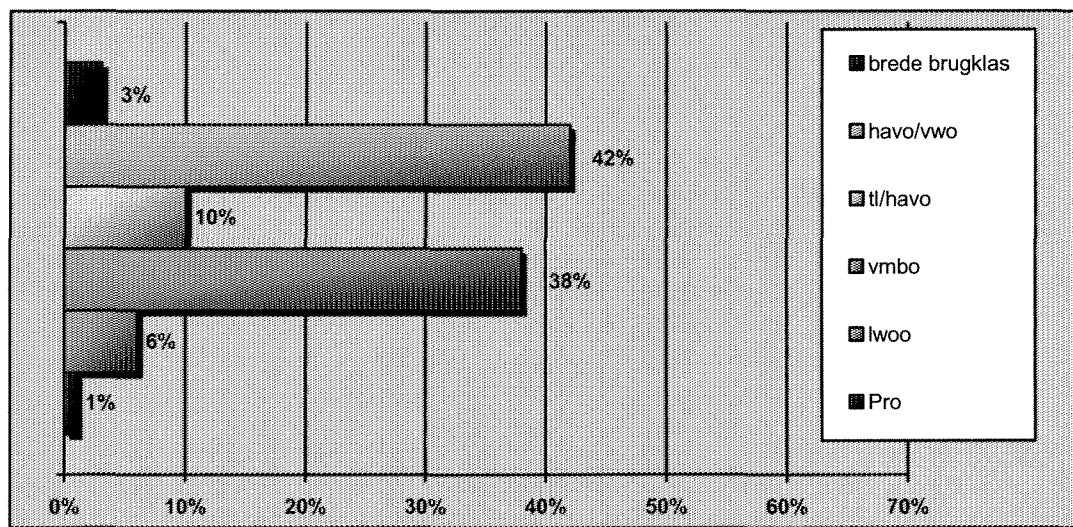
Uitstroom naar voortgezet onderwijs

Door een vergelijking te maken met de leerlingenadministratie van 2006, is van ruim 2.550 leerlingen bekend naar welke vorm van voortgezet onderwijs zij zijn uitgestroomd na de basisschool (zie figuur 4).

Kengetal
po-vo overgang

2007: vmbo 44%
avo 42%

Figuur 4 Uitstroom naar voortgezet onderwijs Drenthe 2006 – 2007 in %

Bron: GLA gemeenten Drenthe 2007

Het grootste deel van de leerlingen (44% inclusief lwoo-indicatie) stroomt uit naar de brugklas van het vmbo. Daarnaast gaat 42% van de uitstromers naar een avo-brugklas, die zich richt op havo, vwo en/of gymnasium. Verder gaat 10% naar een tl/havo-brugklas. Brede brugklassen worden weinig bezocht in Drenthe (3% van de leerlingen).

2.5 Deelname speciaal basisonderwijs

Er zijn ruim 1.330 kinderen uit Drenthe op een school voor speciaal basisonderwijs ingeschreven. Dit betekent dat 2,8% van alle kinderen in het primair onderwijs naar het speciaal basisonderwijs (voorheen so-lom, so-mlk, en iobk) gaat. Dit ligt onder het landelijke streefpercentage van 3% (in het kader van het WSNS-beleid). In 2006 zat 2% van de kinderen in het primair onderwijs op een sbo-voorziening.

Van alle jongens in het primair onderwijs zit een krappe 4% op het speciaal basisonderwijs, van alle meisjes is dit 1,6%. Dit komt redelijk overeen met de landelijke verdeling; de verhouding jongens/meisjes in het speciaal basisonderwijs is landelijk ongeveer 2:1.

2.6 Deelname speciaal onderwijs

Er zijn 514 Drentse kinderen tot en met 11 jaar ingeschreven op een regionaal expertisecentrum (so/rec). Van alle leerlingen in het primair onderwijs en speciaal onderwijs tezamen is dit een deelnamepercentage van 1,2%.

Van de leerlingen in het speciaal onderwijs is 72% jongen en 28% meisje. Als wordt gekeken naar etniciteit is 83% Nederlands, heeft 2% van de niet-Nederlandse leerlingen de westerse etniciteit en de overige 15% een niet-westerse etniciteit.

Kengetal

deelname sbo/so-
in %

2007: 2,8 %

2006: 2,0 %

2.7 Prognose voorzieningen primair onderwijs en speciaal onderwijs

Op dit moment is uit de Drentse monitor nog geen goede prognose af te leiden voor de toekomstige populatie leerlingen in de leeftijd van 4 tot 11 jaar. Uit de bevolkingsprognose van de provincie Drenthe 2006 blijkt wel, dat er een afname is te verwachten van het aantal vierjarigen tot en met elfjarigen in de periode tot 2030 (zie ook hoofdstuk 5). Deze verwachte krimp kan ertoe leiden, dat voorzieningen in het onderwijs in deze leeftijdsgroep onder druk komen te staan. Het gaat dan vooral om het basisonderwijs, omdat het speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs meer regionaal binnen de provincie zijn gevestigd.

In hoeverre sprake is van gevolgen voor de onderwijsvoorzieningen hangt af van het antwoord op de vraag *waar* de krimp in het bijzonder zal plaatsvinden. Is dit vooral in het landelijke gebied, dan kan dit betekenen dat basisscholen in kleine(re) kernen onder de wettelijke opheffingsnorm raken. Dat kan tevens betekenen dat een belangrijke basis voor instandhouding van multifunctionele accommodaties verdwijnt. Vindt de krimp vooral plaats in de meer verstedelijkte gebieden, dan zijn er minder problemen te verwachten.

3. Het voortgezet (speciaal) onderwijs

3.1 Aantal jongeren voortgezet onderwijs

In april 2007 waren volgens de leerlingenadministraties ruim 26.000 jongeren van 12 tot en met 20 jaar ingeschreven op een opleiding voor voortgezet onderwijs¹. De aantallen zijn in tabel 3 per leeftijd weergegeven.

Tabel 3 Aantal jongeren in voortgezet onderwijs Drenthe 2007

leeftijd	aantal	percentage
12	1.975	7,6%
13	4.699	18,1%
14	4.968	19,1%
15	4.855	18,7%
16	4.153	16,0%
17	2.378	9,1%
18	1.383	5,3%
19 e.o.	1.590	6,1%
totaal	26.001	100%

Bron: GLA gemeenten Drenthe 2007

Van de geregistreerde vo-leerlingen volgt 33% onderwijs op een school buiten de woongemeente. Het grootste deel van de jongeren volgt onderwijs in de gemeenten Emmen, Assen, Hogeveen en Meppel. Daarnaast volgt 15% van de leerlingen onderwijs buiten de provincie.

Prognose voortgezet onderwijs

De verwachte daling van het aantal jongeren in Drenthe de komende jaren (zie paragraaf 2.7) zal minder invloed hebben op de instandhouding en de bereikbaarheid van het voortgezet onderwijs dan op het primair onderwijs. Dit komt doordat scholen voor voortgezet onderwijs groter zijn en geconcentreerd zijn op een aantal plaatsen in Drenthe.

3.2 Achtergrondkenmerken vo-leerlingen

Geslacht

De verdeling naar geslacht is in het voortgezet onderwijs: 52% jongen en 48% meisje. Landelijk is deze verdeling ongeveer gelijk.

Is er verschil tussen jongens en meisjes in deelname aan de verschillende opleidingstypen in het voortgezet onderwijs? In tabel 4 worden alle Drentse jongeren in het voortgezet onderwijs uitgesplitst naar geslacht.

¹ Van 52 jongeren is niet bekend waar ze onderwijs volgen.

Tabel 4 Deelname aan voortgezet onderwijs naar geslacht Drenthe 2007 in %

opleidingstype	Jongens	meisjes
praktijkonderwijs	4,4%	2,4%
voorbereidend leerjaar/avo	17%	19%
vmbo	47%	43%
havo	18%	20%
vwo	10%	11%
vo-algemeen	4%	5%

Bron: GLA gemeenten Drenthe 2007

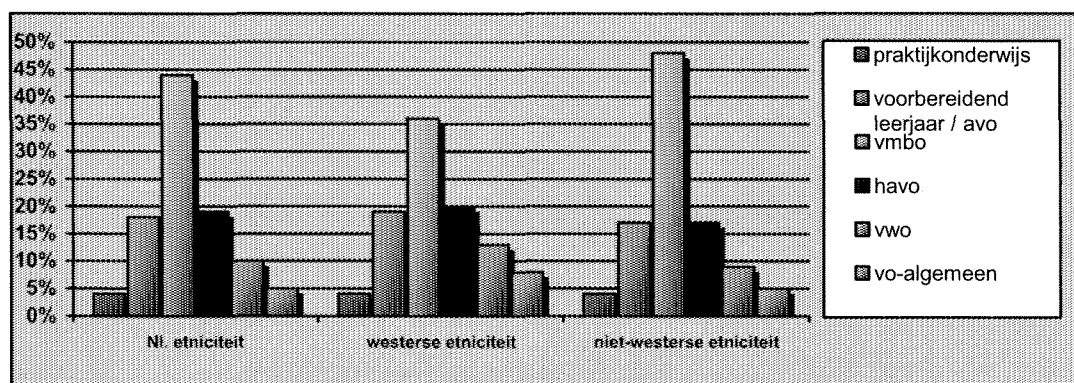
Meisjes blijken gemiddeld iets vaker deel te nemen aan hogere onderwijstypen (havo en vwo: 3% hoger). Jongens gaan dan ook vaker naar het vmbo (3% hoger). Verder valt op dat twee keer zoveel jongens als meisjes naar het praktijkonderwijs gaan.

Etnische achtergrond

Van de vo-leerlingen van wie de etnische achtergrond bekend is, heeft ongeveer 87% een Nederlandse achtergrond. De overige 13% heeft een niet-Nederlandse achtergrond, waarvan 3% afkomstig is uit westerse landen en 10% uit overige niet-westerse landen. Van ongeveer 21% van de leerlingen is geen etnische achtergrond bekend. Bij nadere inspectie blijkt dat het merendeel van de leerlingen met een niet-westerse achtergrond in de gemeenten Emmen (642), Assen (592), Hogeveen (219) en Meppel (198) woont. In Assen en Emmen wonen ook de meeste niet-Nederlandse leerlingen met een westerse achtergrond. Bij twee gemeenten is een splitsing naar etniciteit niet mogelijk, omdat deze achtergrondgegevens in de administratie ontbreken.

Welke invloed heeft etniciteit op de deelname aan verschillende opleidingstypes binnen het voortgezet onderwijs?

Figuur 5 Type voortgezet onderwijs jongeren naar etniciteit Drenthe 2007 in%²

Bron: GLA gemeenten Drenthe 2007

² Leerlingen waarvan geen etniciteit bekend is, worden niet meegerekend.

Kengetal	
etniciteit type	
onderwijs: vwo	
<hr/>	
2007:	
Nederlands	10 %
Westers	13 %
Niet-westers	9 %

In figuur 5 is te zien dat leerlingen met een Nederlandse achtergrond procentueel vaker het havo en vwo bezoeken dan de leerlingen met een niet-westerse achtergrond. Het percentage niet-Nederlandse leerlingen met een westerse achtergrond dat het vwo bezoekt (13%), is echter hoger dan bij Nederlandse leerlingen (10%).

Verder blijkt, dat leerlingen met een niet-westerse achtergrond vaker het vmbo bezoeken dan de andere leerlingen: 48%. Dit beeld wordt op gemeentelijk niveau ondersteund.

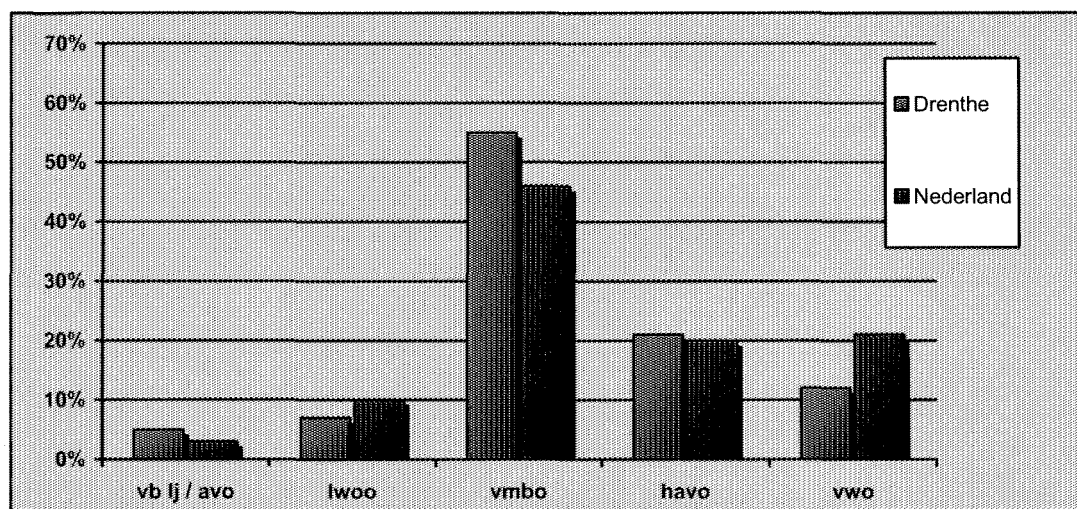
3.3 Onderwijsloopbaan vo – onderwijssoort derde leerjaar

Om de deelname aan het voortgezet onderwijs te kunnen vergelijken met landelijke cijfers wordt in deze paragraaf uitgegaan van het gevolgde onderwijs in het derde leerjaar. In dit leerjaar van het voortgezet onderwijs volgen de meeste leerlingen het onderwijsniveau waarin later examen wordt gedaan. Van 4.775 Drentse leerlingen zijn gegevens bekend over het opleidingstype in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs.

In figuur 6 wordt het gevolgde onderwijs in Drenthe vergeleken met landelijke gegevens.

Kengetal	
VO opleidingen	
<hr/>	
2007:	
vwo	12 %
havo	21 %
vmbo	54 %
lwoo	7 %

Figuur 6 Opleiding in derde leerjaar Drenthe en Nederland 2007

Bron: GLA gemeenten Drenthe 2007; CBS 2007

De deelname aan het vmbo (exclusief lwoo-indicatie) is in Drenthe hoger dan landelijk, terwijl het percentage leerlingen met een lwoo-indicatie landelijk hoger is. Als de gegevens van vmbo en lwoo worden samengevoegd, is het Drentse deelnamepercentage 62% en 56% in Nederland.

De leerlingen volgen binnen het vmbo verschillende leerwegen. Uitgesplitst ziet de verdeling er als volgt uit:

- leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) 7%;
- kaderberoepsgerichte leerweg (kbl) 15%;
- basisberoepsgerichte leerweg (bbl) 10%;

- gemengde leerweg (gl) 4%;
- theoretische leerweg (tl) 20%;
- vmbo onbekend 6%.

Verder valt op, dat het vwo-bezoek in Drenthe duidelijk lager ligt dan in Nederland: 9% lager. De deelnamepercentages voor havo zijn in Drenthe (21%) en Nederland (20%) nagenoeg gelijk. Het percentage leerlingen in het voorbereidende leerjaar ('vb lj.') is in Drenthe hoger (5%) dan landelijk (3%). Dit kan samenhangen met een administratieve achterstand.

In de figuur staan geen gegevens over het praktijkonderwijs. Dit komt omdat er binnen het praktijkonderwijs uitgegaan wordt van inschrijffaren in plaats van leerjaren. Wanneer we kijken naar alle vo-leerlingen blijkt dat 3% van hen naar het praktijkonderwijs gaat. Dit is gelijk aan het landelijke percentage.

Deelname leerjaar 3 per gemeente

Hoe is de deelname in de Drentse gemeenten ten opzichte van de provincie Drenthe? Is er sprake van een gelijkmatige spreiding? In tabel 5 worden de gegevens van de elf gemeenten gepresenteerd ten opzichte van de Drentse totalen. Gemeenten kunnen alleen met elkaar vergeleken worden wanneer rekening wordt gehouden met de grote verschillen tussen de absolute aantallen leerlingen per gemeente. De leerlingpopulaties lopen uiteen van 220 tot 1.375 leerlingen. In gemeenten met kleinere leerlingenaantallen hebben kleine verschillen daardoor meer invloed op percentages.

Tabel 5 Opleiding in leerjaar 3 per gemeente 2007 in %

gemeente	vb.lj avo	lwoo	vmbo	havo	vwo
Aa en Hunze	29%	7%	31%	12%	18%
Assen	9%	0,1%	53%	21%	17%
Borger-Odoorn	5%	0%	60%	16%	17%
Coevorden	Geen gegevens bekend				
De Wolden	2%	5%	67%	13%	16%
Emmen	0,7%	17%	53%	26%	3%
Hoogeveen	0%	5%	55%	21%	12%
Meppel	5%	0,3%	58%	24%	18%
Midden-Drenthe	0%	3%	59%	17%	16%
Noordenveld	Geen gegevens bekend				
Westerveld	25%	0%	54%	19%	0,5%
Drenthe	5%	6%	54%	21%	12%

Bron: GLA gemeenten Drenthe 2007

3.4 Onderwijsloopbaan vo - vertragingen

Een leerling loopt vertraging in het onderwijs op wanneer hij in een volgend leerjaar in een gelijk of lager leerjaar zit. De vertraging is dit jaar nog niet berekend omdat daarvoor een meerjarenanalyse nodig is. Er bestaan wel landelijke gegevens over 2003-2004. Landelijk bleef 5% van de leerlingen zitten (CBS 2007). Dit is een gemiddelde van alle leerjaren. In leerjaar 4 bleef

7% zitten tegenover 2% in leerjaar 1. Het hoogste percentage zittenblijvers volgde onderwijs in havo en vwo, leerjaar 4.

3.5 Onderwijsloopbaan vo - opstroom en afstroom

Afstroom en opstroom in de onderwijsloopbaan zijn belangrijke indicatoren. Een achterstand in de onderwijsloopbaan kan namelijk worden opgelopen door afstroom naar een lager type onderwijs. Afstroom kan ook leiden tot voortijdig schoolverlaten, omdat jongeren gefrustreerd kunnen raken. Bij opstroom van leerlingen naar een hoger schooltype kan er sprake zijn van een te laag vo-advies vanuit het basisonderwijs. Ook hier geldt dat er van minimaal twee opeenvolgende jaren gegevens nodig zijn.

3.6 Onderwijsloopbaan vo - slaagresultaten

Het is de bedoeling dat scholen voor voortgezet onderwijs jaarlijks eindexamenresultaten aanleveren. Een juiste registratie van de eindexamenresultaten van het voortgezet onderwijs is onder andere van belang om vast te stellen of leerlingen een startkwalificatie hebben. Leerlingen hebben een startkwalificatie vanuit het voortgezet onderwijs als zij een havo- of vwo-diploma hebben behaald. Er zijn nog onvoldoende slaagresultaten in de leerlingenadministraties opgenomen om daarover te kunnen rapporteren.

Er zijn beperkte gegevens over het slagingspercentage in het voortgezet onderwijs van het CBS beschikbaar over het schooljaar 2003-2004. In Nederland slaagde 91% van de vwo-leerlingen, 88% van de havo-leerlingen en 89% van de vmbo-leerlingen (inclusief lwoo). De percentages in de Drentse gemeenten schommelen rond het landelijke gemiddelde. Enkele grotere verschillen met het landelijke gemiddelde (5% of meer) zijn:

- Het slagingspercentage op het vwo in Borger-Odoorn, De Wolden en Emmen is hoger;
- Het slagingspercentage op het havo en vwo in Aa en Hunze is lager.

3.7 Deelname voortgezet speciaal onderwijs

Er zijn 687 jongeren in de leeftijd vanaf 12 jaar ingeschreven op een regionaal expertisecentrum voor (voortgezet) speciaal onderwijs. De groep bestaat uit 66% mannen en 24% vrouwen. Van deze jongeren heeft 85% een Nederlandse achtergrond, 2% een niet-Nederlandse, westerse achtergrond en 12% heeft een niet-westerse achtergrond.

4. Na het voortgezet onderwijs

Om een beeld te krijgen van de onderwijssituatie van alle jongeren tot 23 jaar is het belangrijk om inschrijfgegevens van de middelbare beroepsopleidingen in de leerlingenadministratie op te nemen. Vanuit deze gegevens kan worden vastgesteld of jongeren een startkwalificatie hebben of bezig zijn met een opleiding die tot een startkwalificatie leidt. In Drenthe is een goede start gemaakt met het registreren van beroepsopleidingen in de leerplichtadministratie. Gegevens van jongeren in het middelbaar beroepsonderwijs worden in dit hoofdstuk gepresenteerd.

4.1 Jongeren in middelbaar beroepsonderwijs

Kengetal
meest gevolgde
opleidingen mbo
in %

2007

onbekend 63 %
bol 4 45%

Bijna 7.000 jongeren zijn volgens de gemeentelijke administraties ingeschreven zijn op een middelbare beroepsopleiding. Van 63% van hen is niet geregistreerd welke vorm van beroepsonderwijs zij volgen. Van de overige circa 2.500 leerlingen is in tabel 6 is te zien welke opleiding de jongeren volgen. Te zien is dat 45% de opleiding bol 4 volgt. Pas bij een diploma op minimaal niveau 2 is sprake van een startkwalificatie.

Tabel 6 Jongeren in beroepsonderwijs Drenthe 2007

opleiding	Aantal	percentage
bol 1	87	3%
bol 2	498	19%
bol 3	448	18%
bol 4	1.163	45%
bbl 1	24	1%
bbl 2	253	10%
bbl 3	93	4%
bbl 4	20	1%
Totaal	2.559	

Bron: GLA gemeenten Drenthe 2007

Ongeveer 60% van alle geregistreerde mbo-leerlingen (ruim 4.180 leerlingen) heeft een leeftijd tussen de 17 en 19 jaar. De meeste leerlingen volgen onderwijs in Assen (20%), Hogeveen (25%), Meppel (12%), Groningen (18%) en Zwolle (13%).

4.2 Achtergrondkenmerken mbo-studenten

Geslacht

Er zijn geen grote verschillen tussen mannen en vrouwen in het type opleiding dat zij volgen. Na de categorie 'bve onbekend' worden de opleiding BOL 4 en BOL 2 het vaakst gevolgd. Wel valt op, dat het aantal meisjes in BBL 2 beduidend lager is dan het aantal jongens.

Etnische achtergrond

Van de jongeren in het middelbaar beroepsonderwijs heeft 76% een Nederlandse achtergrond. Van de overige studenten met een niet-Nederlandse achtergrond is 3% afkomstig uit westerse landen en 8% uit een niet-westerse land.

Als de categorie 'onbekend' niet wordt meegerekend, blijkt dat 65% van de jongeren uit het mbo met een Nederlandse achtergrond een bol-opleiding volgt. Het is vanwege te kleine aantallen niet mogelijk om betrouwbare uitspraken te doen over eventuele verschillen tussen westerse en niet-westerse groepen allochtonen.

4.3 Jongeren in educatie

Binnen de educatie volgen 335 jongeren onderwijs. Daarvan is 50% man en eenzelfde percentage vrouw. Van acht leerlingen is bekend, dat zij de havo volgen. Bij de andere leerlingen is sprake van een vermelding 'educatie' of 'type onbekend'.

Omdat er van weinig leerlingen bekend is welk type opleiding zij volgen, worden geen gegevens van de deelname naar achtergrondkenmerken weergegeven.

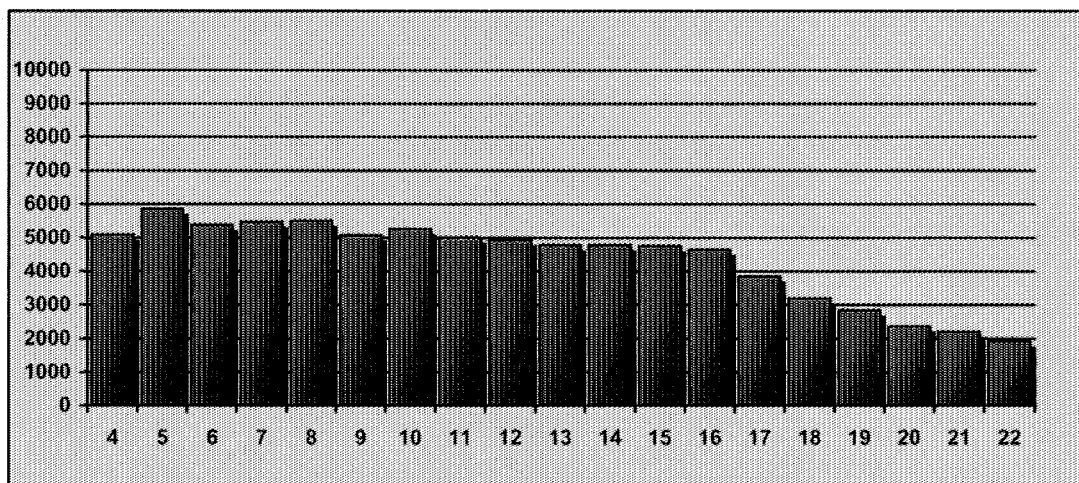
5. Naar een sluitende leerlingenadministratie?

De bron van de gegevens in deze monitor is de leerplichtadministratie van de 11 Drentse gemeenten. Deze kunnen door uitbreiding met gegevens van niet-leerplichtigen uitgroeien tot leerlingenadministraties. In dit hoofdstuk wordt bekeken in hoeverre inschrijfgegevens van jongeren onder de 23 jaar in de administratie voorkomen.

5.1 Aantal jongeren tot 23 jaar in Drenthe

In april 2007 waren 102.407 jongeren van 4 tot 23 jaar ingeschreven in de leerlingenadministratie van de deelnemende 11 gemeenten. In figuur 7 staat de populatieverdeling naar leeftijd.

Figuur 7 Aantal jongeren naar leeftijd in leerlingenadministraties Drentse gemeenten 2007

Bron: GLA gemeenten Drenthe 2007

Duidelijk is dat het aantal geregistreerde jongeren boven de zestien jaar afneemt. Het aantal vijfjarigen is het hoogst (5.860 kinderen).

In hoeverre zijn alle jongeren uit Drenthe daadwerkelijk in beeld in de basismonitor/gemeentelijke leerlingenadministraties? Het antwoord op die vraag staat in tabel 7 op de volgende pagina.

Tabel 7 Aantal jongeren volgens CBS wonend in Drenthe en aantal voorkomend in de GLA's Drenthe 2007

	CBS januari 2007	GLA mei 2007	Vershil GLA-CBS
4 jaar	5.697	5.085	-612
5 jaar	5.819	5.860	-41
6 jaar	5.818	5.377	-441
7 jaar	5.942	5.464	-478
8 jaar	5.807	5.503	-304
9 jaar	5.574	5.078	-496
10 jaar	5.616	5.266	-350
11 jaar	5.513	5.011	-502
12 jaar	5.503	4.930	-573
13 jaar	5.615	4.784	-831
14 jaar	5.608	4.785	-823
15 jaar	5.641	4.753	-888
16 jaar	5.698	4.646	-1052
17 jaar	5.286	3.847	-1439
18 jaar	5.141	3.190	-1951
19 jaar	4.801	2.841	-1960
20 jaar	4.675	2.369	-2308
21 jaar	4.708	2.202	-2506
22 jaar	4.393	1.919	-2474
totaal	102.855	82.910	- 19.945

GLA gemeenten Drenthe, 2007; CBS 2007

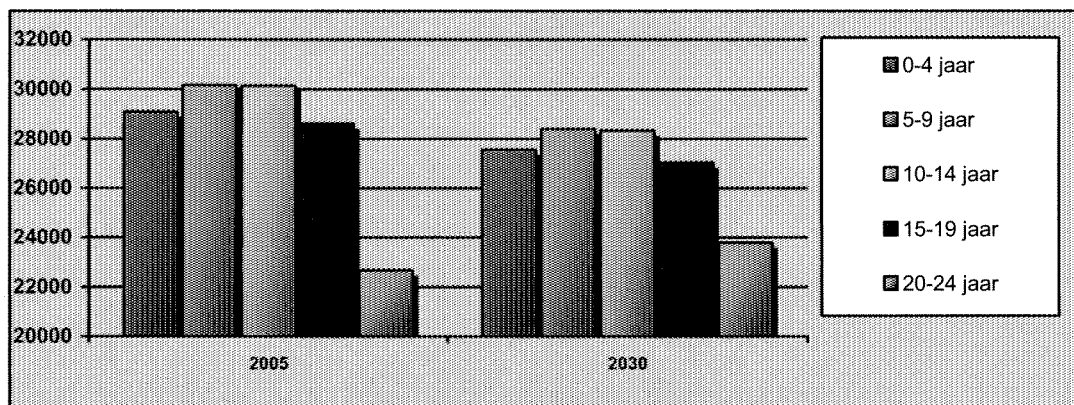
Het geconstateerde verschil wordt voor een klein deel veroorzaakt door het verschil in meetmoment. Ook zijn van de gemeente Noordenveld alleen gegevens bekend van het primair onderwijs. Toch kan worden geconcludeerd dat op dit moment ongeveer 19% van de jongeren niet in de leerlingenadministraties is terug te vinden. Het gaat hierbij grotendeels om bovenleerplichtigen en kinderen in het voortgezet onderwijs

Prognose Drentse jongeren 0-23 jaar

Op basis van de Drentse monitor kunnen nog geen prognoses gemaakt worden. Een voorspelling van het toekomstige aantal jongeren wordt daarom op het rapport van de provincie Drenthe 'Bevolkingsprognose Drenthe 2006' gebaseerd. In figuur 8 wordt het aantal jongeren van 0 tot 23 jaar in 2005 weergegeven en een schatting van het aantal jongeren in 2030.

Het blijkt, dat in alle leeftijdscategorieën sprake is van een daling, met uitzondering van de categorie 20 tot 24-jarigen. Deze trend is ook zichtbaar in de landelijke prognoses. Veel jongeren verlaten Drenthe om elders onderwijs te volgen of werk te zoeken.

Figuur 8 Bevolkingsprognose Drentse jongeren 0-23 jaar, 2006 en 2030

Bron: Bevolkingsprognose Drenthe 2006; 2007.

De kwaliteit van de monitor wordt niet zozeer bepaald door de aantallen geregistreerde jongeren, maar door het type gegevens dat van deze jongeren geregistreerd wordt. De volgende paragraaf gaat daarom in op de typen gegevens die gemeenten hebben over de inschrijvingen op een opleiding.

5.2 Jongeren niet op een opleiding ingeschreven

Absoluut verzuim

In deze paragraaf wordt gekeken naar de inschrijfgegevens van alle jongeren per leerplichtstatus. Er komen 68.934 leerplichtigen voor in de leerlingenadministratie van de deelnemende gemeenten. Van deze groep is 64.418 volledig leerplichtig en 4.516 partieel leerplichtig. De overige leerlingen zijn bovenleerplichtig (15.253 jongeren). Daarnaast zijn er nog 5.408 vierjarigen. Van zes kinderen is de leerplichtstatus onbekend, omdat de geboortedatum niet is geregistreerd.

Wanneer (leerplichtige) jongeren niet staan ingeschreven op een school is sprake van absoluut verzuim.

Kengetal
absoluut verzuim
(mogelijk)

2007: 798
(1,2 %)

Uit de monitor blijkt, dat van 798 leerplichtige jongeren geen inschrijfgegevens bekend zijn. Het (mogelijk) absoluut verzuimpercentage is op basis van deze gegevens 1,2%. Hierbij is geen rekening gehouden met een administratieve achterstand bij gemeenten.

Als we het potentieel absoluut verzuim opsplitsen in categorieën blijken 571 jongeren (72%) nog volledig leerplichtig te zijn en 227 leerlingen partieel leerplichtig (28%). Onder de 227 partieel leerplichtige jongeren bevinden zich overigens 17 kinderen, die al wel een startkwalificatie hebben gehaald, maar nog partieel leerplichtig zijn.

Voortijdig schoolverlaten

Deze paragraaf gaat in op het voortijdig schoolverlaten in Drenthe. Wanneer inschrijfgegevens (tot het startkwalificatieniveau) van alle jongeren tot 23 jaar op de juiste wijze worden geregistreerd is een volledig betrouwbaar beeld van voortijdig schoolverlaten te verkrijgen. Wanneer een jongere onder de 23 jaar niet op een opleiding is ingeschreven en geen startkwalificatie heeft, dan is er sprake van voortijdig schoolverlaten. Het gaat meestal om de leeftijdsgroep van 12 jaar en ouder.

Kengetal

VSV in %

**onvoldoende
betrouwbaar**

Van alle leerplichtige en bovenleerplichtige jongeren in de leeftijd van 12 jaar tot 23 jaar is van 11% (4.821 jongeren) niet bekend of er sprake is van een inschrijving en/of startkwalificatie. Het is wel duidelijk dat van een deel van de jongeren de inschrijfgegevens niet volledig zijn geadministreerd. Het percentage voortijdig schoolverlaters is op basis van deze onvolledige gegevens dan ook niet vast te stellen. Er zou een overschatting worden gemaakt doordat er veel inschrijfgegevens ontbreken vanwege administratieve achterstanden. Daarnaast zou er sprake zijn van een onderschatting doordat ook niet alle jongeren in de leerlingenadministraties voorkomen (zie ook de vorige paragraaf).

Kengetal

Bovenleerplichtige jongeren zonder gegevens inschrijving & kwalificaties

2007: 29 %

Als we de groep jongeren waarvan het onbekend is of zij staan ingeschreven op een school of een startkwalificatie hebben opsplitsen, blijkt dat van 29% van de bovenleerplichtige leerlingen de inschrijfgegevens niet voorkomen in de leerlingenadministratie terwijl ook de vermelding startkwalificatie ontbreekt. Dit kengetal vormt een goede nulmeting voor het verbeteren van de gemeentelijke administraties. Mogelijk worden in Drenthe maatregelen getroffen om de gegevensuitwisseling tussen scholen en gemeenten te verbeteren. De mate van verbetering kan worden aangetoond met behulp van de kengetallen uit dit rapport.

6. Samenvatting

6.1 Primair onderwijs en speciaal onderwijs

Er zitten 46.186 leerlingen op het primair onderwijs. De verwachting is dat dit aantal gaat krimpen in de periode tot 2030.

Van alle basisschoolleerlingen krijgt 13% een gewicht in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid. Dit is ongeveer gelijk aan het percentage in 2006 en lager dan het landelijke percentage gewogen leerlingen. Van alle bo-leerlingen krijgt 1,1% een nieuw gewicht 0.3 of 1.2. Het percentage doelgroepleerlingen is het hoogst in de gemeenten Emmen en Hoogeveen. In Coevorden is het percentage het laagst van de Drentse gemeenten.

In het basisonderwijs heeft 88% van de leerlingen een Nederlandse achtergrond. De overige leerlingen met een niet-Nederlandse achtergrond hebben een westerse (3%) of niet-westerse achtergrond (9%). Van de leerlingen met een niet-westerse achtergrond heeft 41% een leerlingengewicht.

Uit een overzicht van de leeftijden in het basisonderwijs blijkt, dat 3% van de bo-leerlingen 13 jaar of ouder is. Landelijk is dit percentage 0,1%. Het hoge Drentse percentage heeft waarschijnlijk te maken met administratieve achterstanden.

Van de leerlingen die het basisonderwijs verlieten, volgt 44% een vmbo-opleiding en 42% zit in een avo-brugklas. Daarnaast zit 10% van deze jongeren in een tl/havo-brugklas.

Van alle leerlingen in het primair onderwijs bezoekt 2,8% het speciaal basisonderwijs. Dit was 2% in 2006. Van alle leerlingen in de leeftijd tot 11 jaar gaat 1,2% naar het speciaal onderwijs.

6.2 Voortgezet (speciaal) onderwijs

Er zijn 26.001 jongeren in de leeftijd van 12 tot 20 jaar ingeschreven op het voortgezet onderwijs en 687 jongeren op het voortgezet speciaal onderwijs.

Meisjes volgen iets vaker hogere vormen van voortgezet onderwijs (havo en vwo) volgen dan jongens: een verschil van 3%. Jongens gaan iets vaker naar het vmbo (3% hoger).

Van de vo-leerlingen heeft 87% een Nederlandse achtergrond. De overige niet-Nederlandse leerlingen hebben een westerse achtergrond (3%) of een niet-westerse achtergrond. Jongeren met een Nederlandse achtergrond gaan relatief vaker naar een hoger onderwijstype.

Wel is het deelnamepercentage van niet-Nederlandse jongeren met een westerse achtergrond aan het vwo hoger dan bij de andere groepen. De deelname van jongeren met een niet-westerse achtergrond aan het vmbo is hoger dan bij de andere groepen (48%).

In leerjaar 3 gaat 62% van de vo-leerlingen naar het vmbo (inclusief lwoo). Dit is hoger dan het landelijke percentage. Het percentage leerlingen met een lwoo-indicatie ligt lager dan landelijk. De onderwijstypen havo en vwo worden door 33% van de leerlingen bezocht. De deelname aan de havo is ongeveer gelijk aan het landelijke percentage. De deelname aan het vwo ligt 9% lager dan landelijk.

Het is nog niet mogelijk te berekenen hoeveel procent van de jongeren vertraging oploopt in het voortgezet onderwijs. Er is wel bekend dat landelijk 5% van de vo-leerlingen is vertraagd in 2003-2004. Het hoogste percentage vertraagde leerlingen zit in leerjaar 4 van het havo en vwo.

Omdat er nog geen meerjarenmeting heeft plaatsgevonden is het niet mogelijk gegevens te presenteren over op- en afstroom.

Er zijn nog onvoldoende gegevens in de leerplichtadministraties opgenomen over de slaagresultaten in het voortgezet onderwijs. Uit cijfers van het CBS bleek dat in 2003-2004 bleken de slaagresultaten in Drenthe ongeveer gelijk te zijn aan de slaagresultaten in Nederland als geheel.

In totaal bezoeken 687 jongeren het voortgezet speciaal onderwijs. Van de jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond heeft 12% een niet-westerse achtergrond en 2% een westerse achtergrond. De overige vso-leerlingen hebben een Nederlandse achtergrond.

6.3 Na het voortgezet onderwijs

Van 7.000 leerlingen is geregistreerd dat ze een vorm van middelbaar beroepsonderwijs volgen. Van ongeveer de helft is niet bekend welke vorm zij volgen. Ongeveer 45% volgt de richting bol 4. Er zijn 335 jongeren die volgens de leerplichtadministraties deel nemen aan een vorm van educatie.

6.4 Naar een sluitende leerlingenadministratie?

De Drentse monitor brengt in totaal 102.407 jongeren tot 23 jaar in beeld. Het aantal geregistreerde jongeren neemt af boven 16 jaar. Bij een vergelijking van gegevens van het CBS blijkt 19% van de jongeren niet te zijn opgenomen in de monitor.

Van 1,2% van de geregistreerde leerplichtige jongeren (798 jongeren) is niet bekend of ze op een school zijn ingeschreven. Indien een jongere niet is ingeschreven op een school, is er sprake van absoluut verzuim.

Van een deel van de jongeren tot 23 jaar zijn de inschrijfggegevens niet volledig geregistreerd. Hierdoor is het niet mogelijk het percentage voortijdig schoolverlaters betrouwbaar vast te stellen. Wel is bekend dat van 29% van de bovenleerplichtige jongeren geen inschrijfggegevens voorkomen in de leerlingenadministraties, terwijl ook de vermelding startkwalificatie ontbreekt. Dit kengetal vormt een goede nulmeting voor het verbeteren van de gemeentelijke leerplichtadministraties.

7. Aanbevelingen

7.1 Kwaliteit gegevensverzameling

Het is van belang om de basisgegevens van alle jongeren van 0-23 jaar vanuit de gemeentelijke basisadministratie (GBA) over te zetten in de leerplichtadministratie. Dit geeft de mogelijkheid om onderwijsposities van alle jongeren in beeld te krijgen. Dit geldt dus niet alleen voor de leerplichtigen maar ook voor kinderen in de voorschoolse leeftijd en in de bovenleerplichtige leeftijd. Hierdoor krijgt men inzicht in het bezoek aan peuterspeelzaal, kinderopvang, deelname VVE en voortijdig schoolverlaten in Drenthe.

Het is voor iedere gemeente aan te bevelen ontbrekende gegevens in de leerlingenadministratie van alle jongeren tot 23 jaar aan te vullen. Hierbij gaat het om de inschrijfgegevens van onderwijsinstellingen, maar ook om kwalificatiegegevens (diplomaniveau, startkwalificatie) van jongeren, die geen onderwijs volgen. Inschrijfgegevens kunnen onder andere worden opgevraagd bij de IB-groep. CMO Groningen en Timpaan Onderwijs kunnen hierover adviseren.

Met name de hieronder genoemde vaste set gegevens is van belang voor een goed beeld van onderwijsloopbanen. Het gaat om basisgegevens uit het GBA, zoals het onderwijsnummer, woonadres, achtergrondkenmerken als geslacht en etniciteit en om aanvullende gegevens als:

- achterstandscategorie basisonderwijs;
- gegevens school (naam, vestigingsadres en brin-code);
- gegevens opleiding (onderwijssoort en uitsplitsing hiervan);
- datum in- en uitschrijving op een opleiding;
- gegevens eventuele diplomering en diplomadatum;
- leerjaar.

De gegevens over diplomering maken het mogelijk uitspraken te doen over startkwalificaties. Voor het monitoren van doubleren en wisseling van onderwijsniveaus zijn ook gegevens over het leerjaar van belang.

Electronische gegevensuitwisseling

Een belangrijke kwaliteitsslag zal de komende tijd gemaakt kunnen worden wanneer gebruik wordt gemaakt van elektronische gegevensuitwisseling (via internet). De uitwisseling van gegevens (in- en uitschrijvingen van leerlingen, wijzigingen) tussen scholen en de woongemeenten van leerlingen is in het verleden niet optimaal verlopen. Dit heeft als gevolg, dat niet alle inschrijvingsgegevens actueel zijn. Deze constatering geldt vooral voor scholen buiten de woongemeente; veelal scholen voor voortgezet onderwijs en regionale opleidingscentra.

Een aandachtspunt hierbij is het registreren van gegevens. Een voorbeeld hiervan is het gebruiken van standaardcoderingen voor onderwijstype en opleiding (de zogenaamde ilt- en crebocoderingen) en voor schoolvestiging (de

brin-codes). Dit is enerzijds van belang voor de vergelijkbaarheid van gegevens, maar anderzijds ook voor de elektronische uitwisseling.

7.2 Herhaalde meting

Herhaalde metingen vergroten de informatieve waarde van de Drentse monitor. Het volgen van de onderwijsloopbaan van de Drentse jongeren wordt mogelijk door inschrijfgegevens van nu te vergelijken met een later moment in de onderwijsloopbaan. Ook het monitoren van doublures, op- en afstroom en van vo-adviezen ten opzichte van het onderwijsniveau in leerjaar 3 voortgezet onderwijs wordt daardoor mogelijk.

7.3 Aanbevelingen per hoofdstuk

H2 Het primair onderwijs en speciaal onderwijs

Het is aan te bevelen jaarlijks het vo-advies van leerlingen in groep 8 van het basisonderwijs op te vragen. We adviseren dit gegeven aan te vullen met scores van een eindtoets. Deze informatie kan op termijn worden vergeleken met de latere onderwijsloopbaan.

Bij de gemeentelijke registratie van de onderwijsloopbaan van leerlingen ontstaat een knelpunt bij het tijdig vastleggen van de uitstroom naar het voortgezet onderwijs. Het advies is rond de zomervakantie prioriteit te geven aan het controleren van de gegevens van uitstromende leerlingen.

Door ook toetsscores van taal (en eventueel rekenen) te verzamelen kunnen groepen leerlingen onderling en met het landelijke gemiddelden op prestaties worden vergeleken. Hierdoor krijgen de gebruikers van de monitor de mogelijkheid het prestatieniveau te evalueren en gericht beleid te voeren.

H3 Het voortgezet (speciaal) onderwijs

De belangrijkste aanbeveling is het goed bijhouden van de registratie van de onderwijsloopbaan van de vo-leerlingen op de volgende punten:

- leerjaar;
- volledige in- en uitschrijfgegevens;
- examenresultaten/diplomering.

Deze gegevens zijn belangrijk om vertragingen en voortijdig schoolverlaten te monitoren.

H4 Na het voortgezet onderwijs

Van veel jongeren is niet bekend waar zij onderwijs volgen na het voortgezet onderwijs. Het is vooral voor het monitoren van voortijdig schoolverlaten van belang dat gemeenten, ook na het bereiken van de grens van de leerplichtige leeftijd, gegevens blijven verzamelen.

Om een volledig beeld te krijgen van jongeren die een beroepsopleiding volgen is het aan te bevelen om te werken met een volledige codering van de onderwijsinstelling en de opleiding. Er wordt geadviseerd hiervoor de brin-code en crebo-codes te gebruiken.

H5 Op weg naar een sluitende leerlingenadministratie?

Het opsporen van jongeren die niet zijn geregistreerd heeft prioriteit in het realiseren van een dekkende leerlingenadministratie. We adviseren ten eerste een extra controle te doen, waarbij data uit de GBA en de leerplichtadministratie worden vergeleken.

Wanneer een jongere niet meer leerplichtig is en een startkwalificatie heeft behaald, verdient het de aanbeveling de gegevens in het actuele leerlingenbestand te laten tot het moment dat de jongere 23 jaar is. Op deze wijze kan de onderwijspositie van alle jongeren tot 23 jaar worden gevolgd. Zo ontstaat een duidelijk beeld van het kwalificatieniveau van de Drentse jongeren.

Nawoord

De regiegroep is verheugd met het verschijnen van de tweede rapportage van de Drentse Onderwijsmonitor. Het voornemen om ook het voortgezet onderwijs op te nemen in de monitor is gelukt. Doordat het primair onderwijs voor de tweede keer deel uit maakte van de onderwijsmonitor kunnen voor het eerst vergelijkingen worden gemaakt met het vorige jaar.

De regiegroep is in 2007 uitgebreid met een vertegenwoordiger uit het Rooms Katholiek Basisonderwijs in Drenthe. In 2008 zal ook de voor- en vroegschoolse educatie deel uit maken van de monitor. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het voorschoolse deel en de schoolbesturen voor het vroegschoolse deel. Deze groepen zijn reeds vertegenwoordigd in de regiegroep. Het voortgezet onderwijs maakt nog geen deel uit van de regiegroep. We zullen proberen in 2008 ook het voortgezet onderwijs in regiegroep te betrekken.

De regiegroep wil graag met alle betrokkenen doorwerken aan de ontwikkeling van de Drentse Onderwijsmonitor. De monitor moet voor alle betrokkenen een effectief middel worden om de kwaliteit van het onderwijs op de Drentse scholen te verhogen. De regiegroep beseft dat daarbij de inzet van velen nodig is. Er zal een uiterste inspanning worden geleverd om de administratieve last van scholen zo veel mogelijk te beperken door zo mogelijk gebruik te maken van gegevens die scholen toch al aanleveren aan andere instanties zoals de onderwijsinspectie. De meerwaarde van de onderwijsmonitor zit in ieder geval ook zitten in het feit dat scholen en schoolbesturen hun eigen resultaten kunnen vergelijken met scholen in dezelfde situatie en met de Drentse resultaten in het algemeen. Het opsporen van scholen die het aanmerkelijk beter doen dan andere met een soortgelijke schoolbevolking, acht de regiegroep van groot belang. Welke succesfactoren spelen een rol bij het leveren van bovengemiddelde prestaties? Kunnen anderen daarvan leren? De regiegroep wil met de betrokkenen jaarlijks in gesprek over de waarde van de monitor. Schoolbesturen en daarmee dus de scholen, hebben invloed op de indicatorenlijst. Met beleidsambtenaren zal worden bekeken of de onderwijsmonitor voldoende aanknopingspunten biedt voor het opstellen van bijvoorbeeld de Lokale Educatieve Agenda.

We hopen dat deze tweede rapportage alle betrokkenen uitdaagt om gezamenlijk de schouders eronder te zetten! Met dank aan de bovenlokale coördinator en de opstellers van het rapport (Timpaan Onderwijs Advies & Consultancy en Onderzoeksbureau CMO Groningen). Ook zijn we dank verschuldigd aan de ambtenaren van de leerplichtadministratie van de Drentse gemeenten.

Peter Snijders	voorzitter	Ger de Vos	christelijk po
Jan Akse	secretaris VDG	Ben Platzer	RK po
Juul ten Hove	gemeenten	Gerrit Bosschers	provincie Drenthe
Eltjo Lutterop	gemeenten		
Roel Zwieters	openbaar po		

Bijlage 1 Definities

Absoluut verzuim

Absoluut verzuim houdt in dat een kind niet staat ingeschreven op een school, terwijl het wel leerplichtig of partieel leerplichtig is (zonder dat een grond voor vrijstelling aanwezig is). Absoluut verzuim dient te worden gecontroleerd door de gemeente, doorgaans de leerplichtambtenaar.

CUMI-regeling en Leerplusarrangement voortgezet onderwijs

De huidige CUMI-regeling VO is per 1 januari 2007 vervangen door het Leerplusarrangement VO (kortweg: L+A VO). Via het L+A VO krijgen scholen extra geld als minimaal 30% van hun leerlingen afkomstig is uit achterstandswijken- of gebieden. Dit wordt bepaald aan de hand van de armoedemonitor van het CBS/SCP: gebieden met relatief veel laagbetaalde inwoners, uitkeringsgerechtigden en niet-westerse allochtonen. In totaal zullen zo'n 100 vo-scholen in Nederland extra gelden ontvangen, en is m.n. bedoeld voor vermindering van voortijdig schoolverlaten, leveren van maatwerk aan leerlingen en verbetering van de schoolprestaties vooral gericht op het wegwerken van taalachterstanden. De scholen kunnen zelf bepalen hoe ze het geld inzetten. De regeling is tot stand gekomen na raadpleging van schoolleiders, gemeenten en diverse belangenorganisaties uit het voortgezet onderwijs. Op hun verzoek is het L+A VO van toepassing op alle schoolsoorten, dus niet alleen op het vmbo, maar ook op praktijkonderwijs, havo en vwo. Scholen die zowel op de teldatum 1 oktober 2005 als op teldatum 1 oktober 2006 minimaal 30 procent leerlingen hebben uit gebieden met bovengemiddelde armoede komen in aanmerking voor deze aanvullende financiering.

Etniciteit

Op basis van het geboorteland van henzelf en van hun ouders zijn de leerlingen ingedeeld naar etniciteit. Verder is gebruik gemaakt van een standaardindeling van allochtonen, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen westerse en niet-westerse allochtonen. Tot de westerse herkomstlanden worden gerekend alle landen in Europa (maar zonder Turkije), Noord-Amerika, Oceanië, Japan en Indonesië (met inbegrip van het voormalig Nederlands-Indië). De niet-westerse herkomstlanden zijn Turkije en alle landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (met uitzondering van Japan en Indonesië).

Gewichtenregeling basisonderwijs

De tot augustus 2006 gehanteerde gewichtenregeling voor het basisonderwijs ging uit van etnische afkomst, al dan niet gecombineerd met opleidingsniveau van de ouder(s). De nieuwe gewichtenregeling geldt vanaf 1 augustus 2006 en wordt in vier jaar in stappen ingevoerd. Elk jaar wordt naast de nieuwe instroom ook een nieuwe leeftijdsgroep van de zittende leerlingen volgens de nieuwe systematiek geteld.

Tot de leerlingentelling van 2009 bestaan de oude en de nieuwe gewichtenregeling daardoor naast elkaar. De eerste telling voor de nieuwe regeling vond plaats op 1 oktober 2006: leerlingen van vier en vijf jaar kregen een nieuw gewicht. Voor de overige leerlingen geldt dan nog de oude regeling. In de jaren daarna worden steeds twee nieuwe leeftijdsgroepen volgens de nieuwe regeling gewogen. Voor het bepalen van het gewicht van de leerling is het opleidingsniveau van de ouders/verzorgers/voogden van belang. Voor het bepalen van het gewicht van de leerling worden bij de opleidingen van de ouder(s) drie categorieën onderscheiden:

- 1 Maximaal basisonderwijs of (v)so-zmlk: De ouder heeft maximaal basisonderwijs (tot en met het dertiende levensjaar) of (v)so-zmlk gehad.
- 2 Maximaal lbo/vbo, praktijkonderwijs of vmbo basis of kaderberoepsgerichte leerweg. Of de ouder heeft maximaal twee jaar onderwijs in een andere schoolopleiding in het voortgezet onderwijs aansluitend in het basisonderwijs gehad.
In de praktijk komen hiervoor de volgende, verouderde benamingen voor: lager beroepsonderwijs (lbo); lagere agrarische school (las); lagere technische school (lts); lager economisch en administratief onderwijs (leao); lager huishoud- en nijverheidsonderwijs (lhno); ambachtsschool; huishoudschool; technische school;
- 3 Overig voortgezet onderwijs en hoger: De ouder heeft een opleiding van drie of vier jaar mavo (c- of d-niveau), drie of vier jaar vmbo gemengde leerweg of theoretische leerweg genoten. Of de ouder heeft meer dan twee jaar havo of vwo gevolgd. Voor het niveau mavo/havo/vwo kunnen ook de oudere opleidingen worden gelezen: (m)ulo, mms of hbs. Of de ouder heeft een mbo, hbo of universitaire opleiding gevolgd.

De nieuwe regeling kent twee gewichten: 0,3 en 1,2. De gewichten zijn gekoppeld aan de eerder genoemde opleidingscategorieën 1 en 2.

Leerplicht: wanneer volledig en partieel leerplichtig?

Een leerling is volledig leerplichtig vanaf het 5e levensjaar tot het moment dat hij voor aanvang van het nieuwe schooljaar de leeftijd van 17 reeds heeft bereikt.

Het jaar voorafgaand aan dit jaar is de leerling partieel leerplichtig. De partiële leerplicht ligt in het verlengde van de volledige leerplicht. Jongeren die zestien jaar zijn of twaalf schooljaren hebben doorlopen en waarbij duidelijk is geworden dat een leer-werktraject beter bij de jongere past, moeten gedurende één schooljaar maximaal twee dagen per week onderwijs volgen. Dit betekent dat zij tot maximaal twee dagen onderwijs verplicht zijn. Het aantal dagen dat ze een opleiding volgen mag altijd meer zijn. De vraag is nu natuurlijk hoe een leerling weet of het verplichte schoolbezoek voor hem uit één of twee dagen bestaat. Het antwoord op deze vraag is te vinden in de voorwaarden die de leerplichtwet stelt aan de partiële leerplicht.

De partiële leerplicht waarbij tenminste één dag per week onderwijs gevolgd moet worden, geldt voor jongeren die met hun werkgever een overeenkomst voor beroepspraktijkvorming hebben gesloten. Deze jongeren moeten een wettelijk erkende cursus volgen, die aansluit op hun dagelijkse werk. Partieel leerplichtige kinderen, die geen leerwerkovereenkomst hebben, moeten minimaal twee dagen per week naar een onderwijsinstelling, zoals het regionaal opleidingscentrum (ROC).

Startkwalificatie

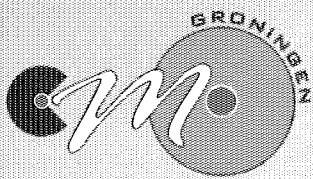
De leerling heeft een startkwalificatie als hij/zijn een HAVO diploma, een VWO diploma of een diploma op minimaal niveau twee van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (MBO) heeft behaald. Een diploma V(M)BO of MAVO geeft dus nog geen startkwalificatie.

Voortijdige schoolverlater

Iedere jongere tot 23 jaar die de school verlaat zonder een startkwalificatie wordt beschouwd als een voortijdig schoolverlater.

Bijlage 2 Afkortingen

bo	basisonderwijs
bbl	beroepsbegeleidende leerweg (bve)
bol	beroepsopleidende leerweg (bve)
bve	beroeps- en volwasseneneducatie
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
Cfi	agentschap Centrale Financiën Instellingen
GBA	gemeentelijke basisadministratie
havo	hoger algemeen voortgezet onderwijs
hbo	hoger beroepsonderwijs
LPA	gemeentelijke leerplichtadministratie
GLA	gemeentelijke leerlingenadministratie
lwoo	leerwegondersteunend onderwijs
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
po	primair onderwijs
vo	voortgezet onderwijs
vve	voor- en vroegschoolse educatie
vwo	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
RMC	regionaal meld- en coördinatiepunt voortijdig schoolverlaters
roc	regionaal opleiding en centrum
sbo	speciaal basisonderwijs
vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
vmbo-gl	gemengde leerweg
vmbo-tl	theoretisch leerweg
vmbo-bbl	basisberoepsgerichte leerweg
vmbo-kbl	kaderberoepsgerichte leerweg
rec/(v)so	regionaal expertisecentrum (voortgezet) speciaal onderwijs
vsv	voortijdig schoolverlaten
wo	wetenschappelijk onderwijs

Onderzoeksbureau Centrum voor
Maatschappelijke Ontwikkeling Groningen

TIMPAAN | **Onderwijs**

Advies en Consultancy

